

Møte 16. mai 2013 med Krigsskolen

(Innledning v/fagdirektør Odd Gunnar Skagestad)

Møtets formål er å prøve å etterkomme Krigsskolens ønske om "**å introdusere et kull kadetter til hvordan norske diplomater jobber for å fremme norske sikkerhetspolitiske interesser**". Skolen har videre tilkjennegitt særlig interesse for en redegjørelse med fokus på "nordområdene – gjerne illustrert med konkrete situasjoner hvor UD samarbeidet med Forsvaret og der relevansen av det diplomatiske håndverket kommer til syne".

Dette er en tematikk som er gjenstand for betydelig interesse fra mange hold. Hvor aktuelt det er i fagmilitære kretser fikk vi et interessant bilde av i oblt. Gjert Lage Dyndals og førsteamanuensis Sigmund Simonsens artikkel "Krisehåndtering i Fiskevernsonen – mellom jus og interessepolitikk", som nylig stod å lese i *Norsk Militært Tidsskrift*.

Dette er også en temmelig bred og sammensatt tematikk. I stedet for én sammenfattende presentasjon vil vi prøve å dekke dette med en serie korte innledningsforedrag, etterfulgt av en sesjon hvor dere kan stille spørsmål til foredragspanelet.

Innledningsvis skal jeg imidlertid si noen få ord om de **overordnede perspektivene** for de sakskompleksene som vi her har å gjøre med:

Offisielle dokumenter – så som offentlige utredninger og **stortingsmeldinger** – er kanskje ikke alltid den mest spennende lesning, men det er her vi gjerne finner beskrivelser av sentrale politiske utfordringer og problemstillinger, og ikke minst, redegjørelser for hvordan de ansvarlige myndigheter håndterer slike saker. Dette gjelder også mht. norsk **utenrikspolitikk**, vår **sikkerhets- og forsvarspolitikk** og vår **nordområdepolitikk**.

Hva **utenriks- og sikkerhetspolitikk** angår, skal først og fremst nevnes **St.meld. nr.15 (2008-2009) Interesser, ansvar og muligheter – Hovedlinjer i norsk utenrikspolitikk**.

Dette er det helt sentrale policy-dokumentet, som forteller hvilke utenriks- og sikkerhetspolitiske utfordringer Norge står overfor, og hvordan landets myndigheter forholder seg til disse utfordringene. Denne stortingsmeldingen har også et eget kap.5 (s.44-50) som handler om nordområdene. Overskrift "**Nordområdene vil fortsatt være av særlig betydning for Norge**".

Slik betegnelsen **nordområdene** opp gjennom årene har vært brukt i norsk samfunnsdebatt og offentlige dokumenter, er det et ytterst sammensatt begrep, som også har en sikkerhetspolitisk dimensjon. Det er videre et **dynamisk** og **elastisk** begrep, men kanskje først og fremst et **politisk** (snarere enn et rent geografisk) **begrep**.

Litt historikk:

Uttrykket kom på møte som en del av vår politiske sjargong fra ca. 1973. Flittig brukt av daværende utenriksminister Knut Frydenlund og forsvarsminister Alv Jakob Fostervoll, med særlig referanse til området Svalbard/Barentshavet. Slik det dengang ble brukt, hadde begrepet i hovedsak et sikkerhetspolitisk innhold, hvor bakteppet var Norges strategisk utsatte posisjon i lys av den sovjetiske styrkeoppbygging på Kola og den sovjetiske Nordflåtens utvidede øvelsesmønstre.

Etter Sovjetunionens sammenbrudd og Den Kalde Krigens offisielle avslutning kom denne dimensjonen av nordområdebegrepet mer i bakgrunnen. På 1990-tallet ble det i stedet fokus på det nye Barentsregion-samarbeidet i nord, samtidig som det en stund ble mer populært å snakke om Norges "nærområdepolitikk".

Når vi nærmer oss vår egen tid, ser vi fremveksten av det som gjerne kalles det "**nye nordområdebegrepet**" og "den **nye nordområdepolitikken**". Da den rød-grønne koalisjonsregjeringen tiltrådte høsten 2005, erklærte den nordområdene som "**Norges viktigste satsingsområde i utenrikspolitikken**". På det tidspunktet var imidlertid "nordområdene" for lengst blitt et høyprofilert stikkord i norsk politisk debatt.

Denne "**nordområde-satsingen**" har kommet til uttrykk i en strøm av policy-dokumenter i løpet av de siste 10 årene. Her kan særlig flg. fremheves:

- NOU 2003:32 "Mot nord!" (Orheim-utvalgets rapport, 8. desember 2003)
- St.meld. nr.30 (2004-2005) Muligheter og utfordringer i nord (15. april 2005)
- Barents 2020 – Et virkemiddel for en fremtidsrettet nordområdepolitikk (sept. 2006)
- Regjeringens nordområdestrategi (1. desember 2006)
- Nye byggesteiner i nord – neste trinn i regjeringens nordområdestrategi (12. mars 2009)
- **Meld. St.7 (2011-2012) Nordområdene – Visjon og virkemidler (18. november 2011)**

Sistnevnte er det sentrale policy-dokumentet som dekker alle de ulike elementene som inngår i det som med bred penn omtales som "nordområde-politikken". Her kan vi blant annet lese at de **sentrale utenrikspolitiske målene** i nordområdepolitikken er følgende:

- å trygge fred, stabilitet og forutsigbarhet
- å sikre en helhetlig økosystembasert forvaltning som tar vare på naturmangfoldet og gir grunnlag for en bærekraftig utnyttelse av ressursene
- å styrke det internasjonale samarbeidet og den internasjonale rettsorden
- å styrke grunnlaget for sysselsetting, verdiskaping og velferd i hele landet gjennom regional og nasjonal satsing, i samarbeid med partnere fra andre land og med berørte urfolk

Videre blir det slått fast at de retningsgivende begrepene for regjeringens satsing på nordområdene er henholdsvis **kunnskap, aktivitet og nærvær**.

I nordområdemeldingen blir Norges sikkerhets- og forsvarspolitik omhandlet særskilt i et eget kap.6 (s.63-88) med titelen "**Sikkerhet og forsvar**", noe som uttrykkelig tydeliggjør den innbyrdes sammenheng mellom norsk utenrikspolitik samt, mer spesifikt, vår sikkerhetspolitikk, forsvarspolitik og nordområdepolitikk.

Linken mellom norsk utenrikspolitik samt, mer spesifikt, vår sikkerhetspolitikk, forsvarspolitik og nordområdepolitikk, er altså klart og tydelig tilkjennegitt.

Her rekker ikke tiden for meg til å gå inn i de nærmere detaljer – jeg hadde satt av 5 minutter til meg selv - og jeg overlater derfor ordet til mine kolleger!